

## ISHSIZLIKNING IJTIMOY-IQTISODIY OQIBATLARI VA MAMLAKATNING IQTISODIY XAVFSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRI

**Hasanov Shuhrat Furqat o'g'li**

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Iqtisodiyot yo'nalishi 4-bosqich talabsi  
hasanovshuhrat116@gmail.com*

**Djalilov Jasurbek Elyor o'g'li**

*Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti Biznes boshqarish yo'nalishi 2-bosqich  
talabsi djalilovjasurbek980@gmail.com*

**Annotasiya:** Ushbu maqolada O'zbekiston mehnat bozorida ishsizlikning ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlari, shuningdek, uning mamlakat iqtisodiy xavfsizlik darajasiga ta'siri tahlil qilingan. Tadqiqot davomida 2020–2024-yillar oralig'ida rasmiy va norasmiy ishsizlik ko'rsatkichlarining dinamikasi, hududiy tafovutlar hamda mehnat resurslari va bandlik darajasi o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, rasmiy ro'yxatga olingan ishsizlar soni izchil kamaygan bo'lsa-da, norasmiy bandlikning yuqoriligi mamlakat mehnat bozorida hali ham tizimli muammolar mavjudligidan dalolat beradi. Maqolada shuningdek, ishsizlikning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri bandlik siyosati, yangi ish o'rinlari yaratish, tadbirkorlikni rivojlantirish va mehnat resurslaridan samarali foydalanish omillari orqali baholangan. Hududiy tahlil asosida iqtisodiy faollik darajasi yuqori bo'lgan hududlarda ishsizlik past, iqtisodiy imkoniyatlari cheklangan viloyatlarda esa yuqori ekani aniqlangan. Tadqiqot O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi va boshqa rasmiy manbalarning ma'lumotlari asosida amalga oshirilgan. Maqola yakunida ishsizlikni kamaytirish, norasmiy bandlikni qisqartirish, hududiy tengsizlikni kamaytirish hamda iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlash bo'yicha amaliy takliflar ilgari surilgan.

**Kalit so'zlar:** Ishsizlik, bandlik darajasi, mehnat bozori, norasmiy bandlik, mehnat resurslari, iqtisodiy xavfsizlik, hududiy tafovutlar, yangi ish o'rinlari, iqtisodiy faollik.

## СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ БЕЗРАБОТИЦЫ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА УРОВЕНЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАНЫ

**Хасанов Шухрат Фуркатович**

*Институт предпринимательства и педагогики имени Денова  
Студент 4 курса факультета экономики  
hasanovshuhrat116@gmail.com*

**Джалилов Джасурбек Элёр оглы**

*Институт предпринимательства и педагогики имени Денова  
Требования 2-го курса по специальности «Управление бизнесом»  
djalilovjasurbek980@gmail.com*

**Аннотация:** В данной статье проанализированы социально-экономические последствия безработицы в Республике Узбекистан, а также её влияние на уровень экономической безопасности страны. В ходе исследования рассмотрена динамика показателей официальной и неофициальной безработицы, региональные различия, а также уровень занятости и трудовых ресурсов в 2020–2024 годах. Полученные результаты показывают, что, несмотря на устойчивое снижение официально зарегистрированных безработных, высокая доля неформальной занятости указывает на наличие системных проблем на рынке труда. Кроме того, в статье оценено влияние безработицы на экономическую безопасность через анализ государственной политики занятости, создания новых рабочих мест, развития предпринимательства и эффективного использования трудовых ресурсов. Региональный анализ показал, что уровень безработицы ниже в экономически активных регионах и выше в областях с ограниченными экономическими возможностями. Исследование основано на данных Агентства статистики при Президенте Республики Узбекистан и других официальных источников. В заключение предложены практические рекомендации по снижению безработицы, сокращению неформальной занятости, уменьшению региональных диспропорций и укреплению экономической безопасности.

**Ключевые слова:** безработица, уровень занятости, рынок труда, неформальная занятость, трудовые ресурсы, экономическая безопасность, региональные различия, создание рабочих мест, экономическая активность.

## **SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF UNEMPLOYMENT AND ITS IMPACT ON THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY**

**Hasanov Shuhrat Furqat ogli**

*Denou Institute of Entrepreneurship and Pedagogy*

*Economics 4th year student*

*hasanovshuhrat116@gmail.com*

*Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy*

*Business Management 2nd year requirement*

*djalilovjasurbek980@gmail.com*

**Abstract:** This article analyzes the socio-economic consequences of unemployment in Uzbekistan and its impact on the country's economic security. The study examines the dynamics of official and informal unemployment, regional disparities, as well as employment and labor resource levels during the period of 2020–2024. The findings indicate that although the number of officially registered unemployed persons has consistently declined, the high share of informal employment reveals the presence of systemic challenges in the labor market. The article also assesses the impact of unemployment on economic security through employment policy measures, job creation,

*entrepreneurship development, and the efficient use of labor resources. The regional analysis shows that unemployment rates are lower in economically active regions and higher in areas with limited economic potential. The study is based on data from the Statistics Agency under the President of the Republic of Uzbekistan and other official sources. The article concludes with practical recommendations aimed at reducing unemployment, decreasing informal employment, minimizing regional disparities, and strengthening economic security.*

**Keywords:** *unemployment, employment rate, labor market, informal employment, labor resources, economic security, regional disparities, job creation, economic activity.*

## KIRISH

Hozirgi globallashuv sharoitida ishsizlik muammosi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlikning ham asosiy omillaridan biriga aylanib bormoqda. Ishsizlikning yuqori darajasi mamlakatning iqtisodiy o'sish sur'atlarini sekinlashtiradi, aholi daromadlarini pasaytiradi hamda ijtimoiy tengsizlikni kuchaytiradi. O'zbekiston ham o'tish davridan so'ng bozor iqtisodiyotiga o'tish jarayonida ish bilan ta'minlash masalasini milliy iqtisodiy xavfsizlikning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida ko'rib kelmoqda. Shu bois, ishsizlikning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini tahlil qilish va uning iqtisodiy xavfsizlik darajasiga ta'sirini aniqlash bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

## TADQIQOT METADOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ishsizlikning ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlari hamda uning mamlakat iqtisodiy xavfsizlik darajasiga ta'siri kompleks tahlil qilindi. Maqolada nazariy va amaliy tadqiqot metodlari uyg'un qo'llanildi.

Birinchidan, nazariy tahlil usuli yordamida ishsizlik tushunchasi, uning turlari, sabablari va oqibatlariga doir iqtisodiy adabiyotlar, ilmiy maqolalar o'rganildi. Shu orqali ishsizlikning iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi asosiy omillari ajratib olindi.

Ikkinchidan, statistik tahlil usuli asosida O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, Mehnat vazirligi va Iqtisodiy taraqqiyot vazirligining 2020–2024 yillar oralig'idagi rasmiy ma'lumotlari tahlil qilindi. Bu ma'lumotlar yordamida ishsizlik darajasi, bandlik tuzilmasi va mehnat bozoridagi tendensiyalar o'rganildi.

Uchinchidan, tahliliy va sintez usullari asosida olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, ishsizlikning mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga ta'sir mexanizmlari modellashirildi. Natijada iqtisodiy xavfsizlikning mehnat resurslari barqarorligiga bog'liqligi asoslab berildi.

Tadqiqot davomida ilmiy yangilik sifatida O'zbekistonda ishsizlik darajasini kamaytirishning iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashdagi o'rni yangi konseptual yondashuv asosida tahlil qilindi.

## ADABIYOTLAR TAHLILI

Ishsizlik masalasi iqtisodiy nazariyada ham, amaliy tahlilda ham eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy muammolardan biri sifatida o'rganib kelinadi. O'zbekiston va xorijiy olimlar bu masalaga turlicha yondashuvlar bildirgan bo'lsalar-da, ularning fikrlarida

umumiy jihatlar mavjud — ya'ni ishsizlikning o'sishi iqtisodiy xavfsizlikka bevosita tahdid tug'diradi.

O'zbekistonlik iqtisodchi S. G'ofurov (2024) o'z maqolasida ishsizlikni "mehnat resurslarining to'liq foydalanilmasligi natijasida aholining bir qismi o'ziga munosib ish topa olmasdan qolishi" deb ta'riflaydi.<sup>39</sup> Unga ko'ra, ishsizlikning uzoq davom etishi iqtisodiy faol aholining daromadlarini pasaytiradi, bu esa ijtimoiy beqarorlikni kuchaytiradi va iqtisodiy xavfsizlikka tahdid soladi (G'ofurov, 2024).

F. Raxmatullayeva (2023) esa ishsizlikning iqtisodiy oqibatlarini tahlil qilib, bu holat jamiyatda qashshoqlikning ortishiga, iste'mol bozorining torayishiga va davlat budjeti tushumlarining kamayishiga olib kelishini qayd etadi.<sup>40</sup> Olimaning fikricha, ishsizlik nafaqat iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi, balki aholi turmush darajasini pasaytirib, ijtimoiy muvozanatni buzadi (Raxmatullayeva, 2023).

"Iqtisodiy xavfsizlikka tahdidlar" nomli o'quv qo'llanmada esa mualliflar iqtisodiy xavfsizlikni "milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishi, resurslardan oqilona foydalanish va ijtimoiy ehtiyojlarning qondirilish darajasi" bilan bog'laydilar.<sup>41</sup> Ularning ta'kidlashicha, ishsizlikning oshishi ushbu barqarorlikni zaiflashtiruvchi ichki xavf omilidir (TSUOS, 2022).

Rossiyalik mashhur iqtisodchi L. I. Abalkin (1994) iqtisodiy xavfsizlikni mamlakatning iqtisodiy mustaqilligi va o'zini o'zi ta'minlash qobiliyati bilan izohlaydi.<sup>42</sup> Unga ko'ra, agar mehnat resurslarining muhim qismi ishsizlik holatida bo'lsa, bu iqtisodiy tizimning ichki barqarorligini susaytiradi va iqtisodiy xavfsizlikni zaiflashtiradi. Abalkin fikricha, iqtisodiy xavfsizlikning eng muhim omillaridan biri — samarali bandlik siyosatini yuritishdir (Abalkin, 1994).

Chet ellik iqtisodchi Jeremy Rifkin (1995) o'zining "The End of Work" asarida texnologik taraqqiyot va avtomatlashtirish jarayonlari global miqyosda ishsizlik darajasini oshirib borayotganini ta'kidlaydi.<sup>43</sup> Uning fikricha, axborot texnologiyalari rivoji tufayli millionlab ish o'rinlari yo'qolmoqda va bu holat ijtimoiy tengsizlik hamda iqtisodiy xavfsizlik muammolarini kuchaytiradi (Rifkin, 1995).

M.Z. Ngubane (2023) tomonidan olib borilgan tadqiqotda esa ishsizlikning qashshoqlik va iqtisodiy o'sish bilan o'zaro bog'liqligi empirik tahlil qilinadi. Olimning fikricha, "ishsizlik darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda uzoq muddatli iqtisodiy o'sishning barqarorligi ta'minlanmaydi, chunki bu jarayon jamiyatdagi ijtimoiy tanglikni kuchaytiradi"<sup>44</sup> (Ngubane, 2023).

Xulosa sifatida aytish mumkinki, mahalliy va xorijiy tadqiqotlar natijalari bir-birini to'ldiradi: ishsizlikning yuqori darajasi mamlakatning iqtisodiy xavfsizlik darajasini pasaytiradi, aholi farovonligini zaiflashtiradi va ijtimoiy muvozanatni buzadi. Shu sababli,

<sup>39</sup> [https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/40116?utm\\_source](https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/40116?utm_source)

<sup>40</sup> [https://in-academy.uz/index.php/yo/article/download/31508/20139/31587?utm\\_source](https://in-academy.uz/index.php/yo/article/download/31508/20139/31587?utm_source)

<sup>41</sup> [https://aps.tsuos.uz/storage/users/176/books/vEA44o7jY3yGqnagwwramYr2r1cNRBYRRMnpNzTf.pdf?utm\\_source](https://aps.tsuos.uz/storage/users/176/books/vEA44o7jY3yGqnagwwramYr2r1cNRBYRRMnpNzTf.pdf?utm_source)

<sup>42</sup> Abalkin, L. I. (1994). *Ekonomicheskaya bezopasnost: problemy, podxody, opredeleniya*. Moskva: Nauka.

<sup>43</sup> Rifkin, J. (1995). *The End of Work: The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era*. New York: Putnam.

<sup>44</sup> [https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023074753?utm\\_source](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023074753?utm_source)

bandlikni ta'minlash va mehnat bozori barqarorligini saqlash har qanday iqtisodiy xavfsizlik strategiyasining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

### **NATIJA VA MUHOKAMALAR**

#### **1-jadval**

“Rasmiy ravishda ro'yxatga olingan ishsizlar soni”, 2020–2024-yillar ma'lumotlari, hududlar kesimida. (o'lchov birligi, kishi).

| Klassifikator                 | 2020  | 2021  | 2022  | 2023  | 2024  |
|-------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| O'zbekiston Respublikasi      | 37110 | 98689 | 48954 | 36690 | 13723 |
| Qoraqalpog'iston Respublikasi | 2045  | 5943  | 3338  | 2968  | 1015  |
| Andijon viloyati              | 2145  | 5050  | 3248  | 2685  | 830   |
| Buxoro viloyati               | 3054  | 3666  | 6429  | 2522  | 2909  |
| Jizzax viloyati               | 3497  | 5983  | 996   | 1807  | 344   |
| Qashqadaryo viloyati          | 5186  | 12460 | 4393  | 3275  | 1579  |
| Navoiy viloyati               | 2308  | 4509  | 3547  | 2029  | 529   |
| Namangan viloyati             | 1674  | 7641  | 2342  | 3845  | 379   |
| Samarqand viloyati            | 2694  | 8479  | 4231  | 4234  | 1519  |
| Surxondaryo viloyati          | 3160  | 8435  | 1693  | 2758  | 625   |
| Sirdaryo viloyati             | 2148  | 11629 | 5642  | 1059  | 780   |
| Toshkent viloyati             | 2053  | 6997  | 4680  | 2384  | 2488  |
| Farg'ona viloyati             | 3436  | 7143  | 3190  | 2943  | 170   |
| Xorazm viloyati               | 3535  | 7439  | 4549  | 2146  | 407   |
| Toshkent shahri               | 175   | 3315  | 676   | 2035  | 149   |

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi.[7]

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2024-yillar oralig'ida rasmiy ravishda ro'yxatga olingan ishsizlar soni turlicha o'zgarishlarga ega bo'lgan. 2020-yilda 37,1 ming nafar fuqaro ishsiz sifatida ro'yxatga olingan bo'lsa, 2021-yilda bu ko'rsatkich 98,6 ming nafarga oshgan. Ushbu keskin o'sish pandemiyadan keyingi iqtisodiy faollikning tiklanishi va rasmiy ro'yxatga olish tizimining yaxshilanishi bilan bog'liq.

Keyingi yillarda esa ishsizlik darajasi izchil kamaygan: 2022-yilda 48,9 ming, 2023-yilda 36,6 ming, 2024-yilda esa atigi 13,7 ming nafar fuqaro ishsiz sifatida qayd etilgan. Bu holat bandlik dasturlarining amaliy natijasini va iqtisodiyotdagi faollikning oshganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, rasmiy ishsizlikning pasayishi norasmiy bandlikning yuqoriligi bilan ham izohlanadi — ya'ni ba'zi fuqarolar rasmiy ro'yxatdan o'tmasdan faoliyat yuritmoqda.

Hududlar kesimida qaralganda, 2020-yilda eng yuqori rasmiy ishsizlik Qashqadaryo viloyatida (5186 nafar), eng past ko'rsatkich esa Toshkent shahrida (175 nafar) qayd etilgan. 2024-yilda esa eng yuqori ishsizlar soni Buxoro viloyatida (2909 nafar), eng kami yana Toshkent shahrida (149 nafar) kuzatilgan. Bu tafovutlar mehnat bozori rivojlanishining hududlararo nomutanosibligini aks ettiradi.

Umuman olganda, 2020–2024-yillar oralig'idagi tahlil O'zbekiston mehnat bozorida ijobiy tendensiya — rasmiy ishsizlar sonining kamayishi va bandlik siyosatining samaradorligi ortib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, hududiy nomutanosiblik va norasmiy bandlik hali ham iqtisodiy xavfsizlik uchun dolzarb muammolar sifatida qolmoqda.

## 2-jadval

### Rasmiy va norasmiy ishsizlik o'rtasidagi farq

| Yil  | Rasmiy ravishda ro'yxatga olingan ishsizlar soni (kishi) | Ishsizlar soni (ming kishi) |
|------|----------------------------------------------------------|-----------------------------|
| 2020 | 37110                                                    | 1561,0                      |
| 2021 | 98689                                                    | 1441,8                      |
| 2022 | 48954                                                    | 1332,7                      |
| 2023 | 36690                                                    | 1024,1                      |
| 2024 | 13723                                                    | 836,0                       |

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2020–2024-yillar ma'lumotlariga asoslanib muallif tomonida tuzildi.

Rasmiy ma'lumotlardan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi tomonidan aniqlanadigan umumiy ishsizlar soni ham mamlakat mehnat bozorining holatini to'liq aks ettiradi.

Masalan, 2020-yilda ishsizlar soni 1 million 561 ming nafarni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 836 ming nafarga kamaygan. Shu bilan birga, rasmiy ro'yxatga olingan ishsizlar soni 2020-yilda 37,1 ming nafarni, 2024-yilda esa 13,7 ming nafarni tashkil etgan.

Ushbu farq shuni ko'rsatadiki, aholining katta qismi rasmiy bandlik tizimida qayd etilmagan, ya'ni norasmiy mehnat sektorida faoliyat yuritmoqda. Demak, rasmiy ishsizlik pasaygani bilan, bu har doim ish o'rinlari ko'paygani degani emas — aksincha, norasmiy bandlik yuqori bo'lgani uchun rasmiy statistikada kamayish kuzatilgan bo'lishi mumkin. Shu sababli, iqtisodiy xavfsizlikni baholashda rasmiy va norasmiy ishsizlik darajalarini birgalikda tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

## 3-jadval

### Mehnat resurslari soni va bandlik darajasi, 2020–2024-yillar ma'lumotlari

| Yil  | Mehnat resurslari (ming kishi) | Bandlik darajasi (%) |
|------|--------------------------------|----------------------|
| 2020 | 19158,2                        | 66,0                 |
| 2021 | 19334,9                        | 67,0                 |
| 2022 | 19517,5                        | 67,2                 |
| 2023 | 19739,6                        | 67,9                 |
| 2024 | 20085,2                        | 68,3                 |

Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi,[7]

O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2024-yillar oralig'ida mamlakatda mehnat resurslari hajmi barqaror ortib borgan. Jadvaldagi ma'lumotga asosan 2020-yilda mehnat resurslari soni 19,1 million kishini tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 20,08 million nafarga yetgan. Bu jarayon aholining tabiiy o'sishi va mehnat bozoriga yoshlar kirib kelishining ortgani bilan izohlanadi.

Shu davrda aholi bandlik darajasi ham ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdi. 2020-yilda bandlik darajasi 66,0 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 68,3 foizgacha oshgan. Bu mehnat bozori barqarorligini ta'minlash, xususan, xususiy sektor, xizmatlar sohasi va tadbirkorlik faoliyatining kengaygani bilan bog'liq.

Bandlik darajasining o'sishi ishsizlikning kamayishiga va iqtisodiy xavfsizlikning mustahkamlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Shu bilan birga, mehnat resurslari hajmining kengayib borishi davlat oldiga yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha qo'shimcha majburiyatlar yuklamoqda.

### **XULOSA VA TAKLIFLAR**

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston mehnat bozorida so'nggi yillarda ishsizlikning rasmiy darajasi bosqichma-bosqich kamayib bormoqda. 2020–2024-yillar oralig'ida rasmiy ro'yxatga olingan ishsizlar soni keskin qisqargan bo'lib, bu bandlik siyosati samaradorligining oshayotganidan dalolat beradi. Biroq tahlillar shuni ko'rsatadiki, rasmiy ishsizlik kamaygan bo'lsa-da, bu jarayon norasmiy bandlik ulushining yuqoriligi bilan ham bog'liq.

Hududlar kesimidagi ma'lumotlar mehnat bozorining rivojlanishida sezilarli nomutanosibliklar mavjudligini ko'rsatadi. Iqtisodiy jihatdan faol hududlarda (Toshkent shahri, Navoiy viloyati) ishsizlik darajasi past bo'lsa, iqtisodiy faollik sust bo'lgan viloyatlarda (Qashqadaryo, Buxoro, Surxondaryo) ishsizlik yuqoriligicha qolmoqda. Bu esa iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda hududiy omilning muhimligini ko'rsatadi.

Aholining bandlik darajasi va mehnat resurslari hajmi yildan-yilga ortib borayotganligi mehnat bozorida iqtisodiy faollik kuchayayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, mehnat resurslarining tez o'sishi yangi ish o'rinlari yaratish bo'yicha davlat oldiga qo'shimcha vazifalarni yuklamoqda.

Umuman olganda, O'zbekistonda ishsizlik darajasining kamayishi, bandlikning oshishi va iqtisodiy faollikning kengayishi ijobiy natijadir. Biroq norasmiy sektorning ulushi yuqori bo'lgani, hududlararo tafovutlar saqlanib qolayotgani va malakali kadrlar yetishmasligi iqtisodiy xavfsizlik uchun potensial xavf omillari sifatida qolmoqda.

1. Hududiy bandlik siyosatini kuchaytirish: Ish o'rinlarini yaratish dasturlari har bir viloyatning iqtisodiy salohiyati va demografik tarkibidan kelib chiqib ishlab chiqilishi lozim.

2. Norasmiy mehnat sektorini qisqartirish: Norasmiy band ishchilarini rasmiy mehnat munosabatlariga jalb etish uchun soliq yengilliklari va ijtimoiy kafolatlar tizimi kengaytirilishi zarur.

3. Yoshlar va ayollar bandligini oshirish: Kasb-hunar ta'limini mehnat bozori talablariga moslashtirish, startup va oilaviy tadbirkorlik dasturlarini kengaytirish kerak.

4. Malakali kadrlar tayyorlash tizimini rivojlantirish: Sanoat, xizmatlar va raqamli iqtisodiyot sohalari uchun amaliy ko'nikmalarga ega kadrlar tayyorlash orqali ishsizlikni kamaytirish mumkin.

5. Mehnat bozori monitoringini takomillashtirish: Ishsizlikning rasmiy va norasmiy ko'rinishlarini aniqlash uchun yagona elektron monitoring tizimi joriy etilishi lozim.

6. Iqtisodiy xavfsizlik strategiyasida bandlik indikatorlarini kuchaytirish: Ish bilan ta'minlash darajasi va mehnat samaradorligi iqtisodiy xavfsizlik baholash mezonlariga kiritilishi kerak.

#### **FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:**

1. G'ofurov, S. (2024). O'zbekistonda ishsizlik darajasi va uni kamaytirish strategiyalari. In-Academy ilmiy jurnali.

2. Raxmatullayeva, F. (2023). Ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari. In-Academy jurnali.

3. TSUOS (2022). Iqtisodiy xavfsizlikka tahdidlar. Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti nashriyoti.

4. Abalkin, L. I. (1994). Ekonomicheskaya bezopasnost: problemy, podxody, opredeleniya. Moskva: Nauka.

5. Rifkin, J. (1995). The End of Work: The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era. New York: Putnam.

6. Ngubane, M.Z. (2023). Economic growth, unemployment and poverty: Linear and non-linear evidence. Heliyon Journal, Elsevier.

7. <https://stat.uz/uz/>